הִלְכוֹת תַּעֲנִית סִימָן תקעב תקעג תקעד

שֶׁבִּקְּשׁוּ לִגְזֹר תַּעֲנִית שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי וְשֵׁנִי וּפָגַע בַּתַּעֲנִית ט״ו בִּשְׁבָט, הַתַּעֲנִית נִדְחֵה לְשַׁבָּת הַבָּאָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִגְזְרוּ תַּעֲנִית בְּט״ו בִּשְׁבָט שֶׁהוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה לָאִילָנוֹת. הַגָּהָה: מִיהוּ אִם הִתְחִילוּ לְהִתְעַנּוֹת אֵין מַפְסִיקִין, כְּמוֹ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ וְחֹל הַמּוֹעֵד (בית יוסף):

תקעג שֶׁבָּטְלָה מִגִּלַּת תַּעֲנִית. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א מסקנת הגמרא ראש השנה י״ט (ע״ב). ב ברייתא תענית י״ז (ע״ב).

א א[הִלְכָתָא בָּטְלָה (א) מְגִלַּת תַּעֲנִית, וְכָל הַיָּמִים הַכְּתוּבִים בָּהּ (ב) מֻתָּר לְהִתְעַנּוֹת בָּהֶם וְכָל שֶׁכֵּן לִפְנֵיהֶם וּלְאַחֲרֵיהֶם, (ג) חוּץ מֵחֲנֻכָּה וּפוּרִים שֶׁאָסוּר לְהִתְעַנּוֹת בָּהֶם בְּעַצְמָם, (ד) אֲבָל לִפְנֵיהֶם וּלְאַחֲרֵיהֶם מֻתָּר. ב[וְכֵן שַׁבָּתוֹת (ה) וְיָמִים טוֹבִים וְרָאשֵׁי חֳדָשִׁים מֻתָּרִים לִפְנֵיהֶם וּלְאַחֲרֵיהֶם. הַגָּהָה: מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ נְשׁוּאִין (ו) בַּחֲנֻכָּה אֵין לוֹ לְהִתְעַנּוֹת, אֲבָל אִם יֵשׁ לוֹ נְשׁוּאִין (ז) [א] בְּנִיסָן (ח) בְּיוֹם חֻפָּתוֹ, (ט) אֲפִלּוּ (ג) בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא אֶחָד מִן הַיָּמִים שֶׁמִּתְעַנִּים בָּהֶם, כְּדִלְקַמָּן סוֹף סִימָן תק״פ (ס״ג) (הגהות מנהגים (מנהגי בין יו״כ לסוכות הגהה קפג) וליקוטי מהר״ש):

תקעד שֶׁנּוֹתְנִין בַּתַּעֲנִית חֲמֹרֵי הַמָּקוֹם שֶׁיָּצָא וְשֶׁהָלַךְ לְשָׁם. וּבוֹ ה׳ סְעִיפִים:

א ברייתא תענית י״ז (ע״ב). ב שם בברייתא.

א א[הַהוֹלֵךְ מִמָּקוֹם שֶׁמִּתְעַנִּין לְמָקוֹם שֶׁאֵין מִתְעַנִּין וְדַעְתּוֹ לַחֲזֹר, צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת כָּל תַּעֲנִיּוֹת (ג) (א) שֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶם: **ב** ב[הַהוֹלֵךְ מִמָּקוֹם שֶׁאֵין מִתְעַנִּין לְמָקוֹם שֶׁמִּתְעַנִּים, (ב) יִתְעַנֶּה עִמָּהֶם

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] **בְּנִיסָן.** עַיִן בְּאֵר הֵיטֵב (סק״א). וְעַיִן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (הקדמה) דְּאַב הַמַּקְבֵּל קְדוּשֵׁי בְּתוֹ צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת וְהַקְּטַנָּה לֹא תִּתְעַנֶּה (וּמַה שֶּׁנִּרְשָׁם בְּמָגֵן אַבְרָהָם רַמ״א הוּא טָעוּת סוֹפֵר וְצָרִיךְ לוֹמַר רמ״מ וְהֵיא רִאשֵׁי תֵּבוֹת ר׳ מֹשֶׁה מִינְץ). וְעַיִן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב) דַּאֲפִלּוּ אִלְּמָן וְאַלְמָנָה מִתְעַנִּים, וְאַף לְהַשְׁעָם דְּמוֹחֲלִים עֲוֹנוֹתֵיהֶם, דְּהָא נִדְרֵשׁ בְּמִדְרָשׁ (כ״ר סז יג) בְּפָסוּק (כה ט) וַיִּזְקֹף אֶת מַחֲלַת׳ כו׳ וְשָׁם כָּתַב ׳עַל נְשָׁיו׳ כו׳. וְעַיִן בְּפֶרִי מְגַדִּים (א״א סק״א) מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה לְעִנְיַן יָמִים שֶׁאֵין מִתְעַנִּים, וְעַיִן בְּאֶבֶן הָעֵזֶר סִימָן ס״א בְּבֵית שְׁמוּאֵל סָעִיף קָטָן ו׳ דְּאַף בְּיָמִים שֶׁאֵין מִתְעַנִּים צָרִיךְ לְזָהֵר שֶׁלֹּא יֶהֱא רוֹדֵף אַחַר מוֹתְרוֹת מַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה:

בְּאֵר הֵיטֵב

נִתְכַּוֵּן לֶאֱכֹל בָּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר וְלֹא בִּסְעוּדַת מִצְוָה, אֲבָל יָחִיד שֶׁקִּבֵּל עָלָיו, חָל עָלָיו, דְּאֵין מְחַיְּבִין לֶאֱכֹל בָּשָׂר אֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, עַיֵּן שָׁם:

א (ג) **בְּנִיסָן.** וְהוּא הַדִּין לי״ג בְּעָמֶר וּמֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ סִיוָן עַד שְׁבוּעוֹת וּבְיָמִים שֶׁבֵּין יוֹם הַכִּפּוּרִים לְסֻכּוֹת, אֲבָל בְּאִסְרוּ חַג וּבְט״ו בְּאָב וּבְט״ו בִּשְׁבָט אֵינוֹ מִתְעַנֶּה כֵּיוָן שֶׁמְּזֻכָּר בְּגִמָּרָא. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א) עַיֵּן שָׁם: (ג) **בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ.** פֵּרוּשׁ אַף עַל פִּי שֶׁאָסוּר מִדִּינָא לְהִתְעַנּוֹת בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, אַף עַל פִּי כֵן יֵשׁ לְחַתֵּן לְהִתְעַנּוֹת בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ זֶה מִפְּנֵי וְכוּ׳. וְכָתַב הַבַּ״ח (ס״א), וּלְפִי זֶה אַף בְּכ״ח בְּכִסְלֵו שֶׁהוּא גַּם כֵּן אֶחָד מִיָּמִים שֶׁמִּתְעַנִּים בָּהֶם גַּם כֵּן מִתְעַנֶּה בּוֹ בְּיוֹם חֻפָּתוֹ. וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה) כָּתַב, מֵאַחַר דְּיֵשׁ חִלּוּפֵי גִּרְסָאוֹת, לְפִיכָךְ לֹא יִתְעַנֶּה בְּכ״ח בְּכִסְלֵו. וְנִרְאֶה לִי שֶׁאֵין צָרִיךְ לְמֵיתַב תַּעֲנִית לְתַעֲנִיתוֹ, דְּהָא בִּרְשׁוּת קָא עָבִיד. מָגֵן אַבְרָהָם עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּאֶבֶן הָעֵזֶר סִימָן ס״א סָעִיף קָטָן ה׳ מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם טַעַם תַּעֲנִית הַחָתָן בְּיוֹם חֻפָּתוֹ:

א (ג) **שֶׁקִּבְּלוּ.** אַף עַל פִּי שֶׁהוּא לֹא קִבֵּל עָלָיו הַתַּעֲנִית אֶלָּא בְּנֵי עִירוֹ קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם. וְאִם קִבֵּל עָלָיו בִּשְׁאָר דַּעְתּוֹ לַחֲזֹר, מִתְעַנֶּה וּמַשְׁלִים מִשּׁוּם דְּצָרִיךְ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לֶאֱכֹל בָּשָׂר בְּכָל יוֹם שֶׁנִּי עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְחָל חֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּאָב בְּיוֹם שֵׁנִי וְלֹא רָצָה לֶאֱכֹל בָּשָׂר, אֲבָל בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים וּבְסְעוּדַת מִצְוָה כְּגוֹן פְּדְיוֹן הַבֵּן מֻתָּר בִּבְשָׂר וְיַיִן. וּמֵסִיק הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ה) דְּדַוְקָא הָתָם שֶׁהוּא גָּזַר וְכֻלָּם הָיוּ סוֹמְכִין עָלָיו בְּכַוָּנָתוֹ תָּלְיָא מִלְּתָא, שֶׁלֹּא נִתְפַּזֵּז לֶאֱסֹר בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר וְלֹא בִּסְעוּדַת מִצְוָה, אֲבָל יָחִיד שֶׁקִּבֵּל עָלָיו חָל עָלָיו, דְּאֵין מְחַיְּבִין לֶאֱכֹל בָּשָׂר בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, עַיֵּן שָׁם:

א (א) **מְגִלַּת תַּעֲנִית.** שָׁם כָּתוּב כַּמָּה יָמִים בַּשָּׁנָה שֶׁנַּעֲשׂוּ בָהֶם נִסִּים לַאֲבוֹתֵינוּ וַעֲשָׂאוּם חֲכָמִים כְּיוֹם טוֹב שֶׁלֹּא לְהִתְעַנּוֹת בָּהֶם, וְגַם לִפְנֵיהֶם וּלְאַחֲרֵיהֶם אָסְרוּ בָּהֶם לְהִתְעַנּוֹת: (ב) **מֻתָּר לְהִתְעַנּוֹת בָּהֶם.** מִפְּנֵי שֶׁבַּעֲוֹנוֹתֵינוּ אֵרְעוּ בָּהֶם הָרְבֵּה מְאֹרָעוֹת וּבְטָלוּם [לְבוּשׁ (ס״א)]: (ג) **חוּץ מֵחֲנֻכָּה וּפוּרִים.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, שֶׁהֵם גַּם כֵּן מֵהַיָּמִים הַכְּתוּבִים בְּמִגִּלַּת תַּעֲנִית, וּמִפְּנֵי הַנִּסִּים הַגְּדוֹלִים הַמְפֹרָסָמִים שֶׁנַּעֲשׂוּ בָּהֶם נִשְׁאֲרוּ בְּחֻזְקָתָם: (ד) **אֲבָל לִפְנֵיהֶם וְכוּ׳.** דִּלְפָנֵיהֶם וּלְאַחֲרֵיהֶם לֹא חֲמִירֵי מִשְׁאָר יָמִים הַכְּתוּבִים שָׁם: (ה) **וְיָמִים טוֹבִים וְכוּ׳.** עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן תצ״ד סָעִיף ג׳ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן ו׳: (ו) **בַּחֲנֻכָּה.** וְכָל שֶׁכֵּן בְּפוּרִים דְּהוּא יוֹם מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תרצ״ו סָעִיף ח׳ וּבְמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יח) שָׁם: (ז) **בְּנִיסָן מִתְעַנֶּה.** דְּמַה שֶּׁזְּהִירִין שֶׁלֹּא לְהִתְעַנּוֹת בְּנִיסָן אֵינוֹ אֶלָּא מִנְהָג [בַּ״ח (ס״א)]. וּלְפִי זֶה הוּא הַדִּין לַ״ג בָּעֹמֶר וְהַיָּמִים שֶׁמֵּרֹאשׁ חֹדֶשׁ סִיוָן עַד שְׁבוּעוֹת וְהַיָּמִים שֶׁבֵּין יוֹם הַכִּפּוּרִים לְסֻכּוֹת, אֲבָל בְּאִסְרוּ חַג וּבְט״ו בְּאָב וּבְט״ו בִּשְׁבָט אֵינוֹ מִתְעַנֶּה כֵּיוָן שֶׁמְּזֻכָּר בְּגִמָּרָא. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א) עַיֵּן שָׁם: (ח) **בְּיוֹם חֻפָּתוֹ.** וְלֹא הַמְּקַבֵּל קְדוּשֵׁי בְּתוֹ וְהַקְּטַנָּה לֹא תִּתְעַנֶּה (וּמַה שֶּׁנִּרְשָׁם בְּמָגֵן אַבְרָהָם רַמ״א הוּא טָעוּת סוֹפֵר וְצָרִיךְ לוֹמַר רמ״מ וְהֵיא רִאשֵׁי תֵּבוֹת ר׳ מֹשֶׁה מִינְץ). וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב) דַּאֲפִלּוּ אִלְּמָן וְאַלְמָנָה מִתְעַנִּים, וְאַף לְהַשְׁעָם דְּמוֹחֲלִים עֲוֹנוֹתֵיהֶם, דְּהָא נִדְרֵשׁ בְּמִדְרָשׁ (כ״ר סז יג) בְּפָסוּק (כה ט) וַיִּזְקֹף אֶת מַחֲלַת׳ כו׳ וְשָׁם כָּתַב ׳עַל נְשָׁיו׳ כו׳. וְעַיֵּן בְּפֶרִי מְגַדִּים (א״א סק״א) מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה לְעִנְיַן יָמִים שֶׁאֵין מִתְעַנִּים, וְעַיֵּן בְּאֶבֶן הָעֵזֶר סִימָן ס״א בְּבֵית שְׁמוּאֵל סָעִיף קָטָן ו׳ דְּאַף בְּיָמִים שֶׁאֵין מִתְעַנִּים צָרִיךְ לְזָהֵר שֶׁלֹּא יֶהֱא רוֹדֵף אַחַר מוֹתְרוֹת מַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה:

(ט) **שֶׁשָּׁם נִתְעַנּוּ בָּהֶם גַּם כֵּן מִתְעַנֶּה בּוֹ בְּיוֹם חֻפָּתוֹ.** וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה) כָּתַב, מֵאַחַר דְּיֵשׁ חִלּוּפֵי גִּרְסָאוֹת, לְפִיכָךְ לֹא יִתְעַנֶּה בְּכ״ח בְּכִסְלֵו. וְנִרְאֶה לִי שֶׁאֵין צָרִיךְ לְמֵיתַב תַּעֲנִית לְתַעֲנִיתוֹ, דְּהָא בִּרְשׁוּת קָא עָבִיד. מָגֵן אַבְרָהָם עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּאֶבֶן הָעֵזֶר סִימָן ס״א סָעִיף קָטָן ה׳ מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם טַעַם תַּעֲנִית הַחָתָן בְּיוֹם חֻפָּתוֹ:

א (ג) **שֶׁקִּבְּלוּ.** אַף עַל פִּי שֶׁהוּא לֹא קִבֵּל עָלָיו הַתַּעֲנִית אֶלָּא בְּנֵי עִירוֹ קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם. וְאִם קִבֵּל עָלָיו דַּעְתּוֹ לַחֲזֹר, מִתְעַנֶּה וּמַשְׁלִים מִשּׁוּם דְּצָרִיךְ

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ב) **מֻתָּר לְהִתְעַנּוֹת בָּהֶם.** מִפְּנֵי שֶׁזְּכוּתָם גָּדוֹל וְיָכוֹל לְהַצִּיל אֲפִלּוּ בְּשָׁעָה שֶׁל צָרָה, וְכֵן בְּכָל יוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נֵס לְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, וְכֵן בְּכָל יוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נֵס לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, כְּגוֹן בְּיוֹם שֶׁנִּבְרָא אָדָם הָרִאשׁוֹן וּבְיוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, וְכֵן בְּיוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ הַמַּזָּלוֹת וְהַכּוֹכָבִים וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, וְכֵן בְּיוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ הַמַּלְאָכִים וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, וְכֵן בְּיוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ הַחַיּוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, וְכֵן בְּיוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ הָעוֹפוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, וְכֵן בְּיוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ הַדָּגִים וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, וְכֵן בְּיוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ הַבְּהֵמוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, וְכֵן בְּיוֹם שֶׁנִּבְרָא אָדָם הָרִאשׁוֹן וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, וְכֵן בְּיוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ הַמַּיִם וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, וְכֵן בְּיוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ הָאִילָנוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, וְכֵן בְּיוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ הַמְּאוֹרוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, וְכֵן בְּיוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ הַכּוֹכָבִים וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, וְכֵן בְּיוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ הַמַּזָּלוֹת

(ג) אֲפִלּוּ (ג) דַּעְתּוֹ לַחֲזֹר. [ג]וּמִיהוּ כֵּיוָן שֶׁלֹּא קִבֵּל עָלָיו תַּעֲנִית, אִם יָצָא מִן הָעִיר חוּץ לַתְּחוּם (ד) מֻתָּר לֶאֱכֹל, (ג) וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַשְׁלִים. הַגָּהּ: וְדַוְקָא שֶׁבָּא לְשָׁם בְּיוֹם הַתַּעֲנִית, אֲבָל אִם בָּא לְשָׁם מִבְּעוֹד יוֹם, (ה) צָרִיךְ לְקַבֵּל עָלָיו הַתַּעֲנִית וְצָרִיךְ לְהַשְׁלִימוֹ (טור): ג [ד]שָׁכַח וְאָכַל, אַל יִתְרָאֶה בִּפְנֵיהֶם כְּאִלּוּ אָכַל, וְאַל יִנְהַג עִדּוּנִין בְּעַצְמוֹ לוֹמַר הוֹאִיל וְאָכַלְתִּי מְעַט (ו) אֹכַל הַרְבֵּה. (וַאֲפִלּוּ שֶׁלֹּא בִּפְנֵיהֶם (ז) אָסוּר לִנְהֹג (ד) עִדּוּנִין בְּעַצְמוֹ) (מרדכי פרק קמא דתענית (אות תרכא)): ד [ה]מִצְוָה (ח) לְהַרְעִיב אָדָם עַצְמוֹ [*] בִּשְׁנַת רְעָבוֹן, (ט) [ו]וְאָסוּר לְשַׁמֵּשׁ בּוֹ (י) מִטָּתוֹ (יא) חוּץ מִלֵּיל (ה) טְבִילָה, [ז]וְלַחֲשׁוּכֵי בָּנִים (פֵּרוּשׁ וְלִמְנוּעֵי בָּנִים) (יב) מֻתָּר (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ר״מ סָעִיף י״ב):

ה [ח]כָּל (ו) (יג) הַפּוֹרֵשׁ מִן הַצִּבּוּר אֵינוֹ רוֹאֶה בְּנֶחָמָתָן, וְכָל הַמִּצְטַעֵר עִמָּהֶם זוֹכֶה וְרוֹאֶה בְּנֶחָמָתָן:

ג טור בְּשֵׁם רִיבָ״א.
ד שָׁם בְּרַיְיתָא.
ה מֵימְרָא דְּרַב יְהוּדָה שָׁם י״א (ע״א).
ו מֵימְרָא דְּרֵישׁ לָקִישׁ שָׁם.
ז בְּרַיְיתָא שָׁם.
ח בְּרַיְיתָא שָׁם.

תקעה דִּינֵי תַּעֲנִיּוֹת שֶׁמִּתְפַּלְלִין בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַל הַגְּשָׁמִים. וּבוֹ י״ג סְעִיפִים:

א [*] [א]סֵדֶר תַּעֲנִיּוֹת (א) שֶׁמִּתְעַנִּין בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַל הַגְּשָׁמִים כָּךְ הוּא, הִגִּיעַ שִׁבְעָה עָשָׂר בְּמַרְחֶשְׁוָן וְלֹא

א מִשְׁנָה תַּעֲנִית י׳ (ע״א).

בְּאֵר הֵיטֵב

לְקַיֵּם נִדְרוֹ, וְעַיֵּן טַ״ז (סק״א): ב (ג) דַּעְתּוֹ. אַף עַל גַּב דְּבִשְׁאָר מִידֵי דַּאֲכִילָה שָׁרִי לֶאֱכֹל בְּצִנְעָה אִם דַּעְתּוֹ לַחְזֹר אֲפִלּוּ בָּעִיר, הָכָא שֶׁאֲנֵי שֶׁצָּרִיךְ לְהִשְׁתַּתֵּף עִם הַצִּבּוּר בְּצָרָתָם. מָרְדְּכַי, בֵּית יוֹסֵף. וְאִם כֵּן אֶפְשָׁר כְּשֶׁמִּתְעַנִּין עַל צָרָה שֶׁעָבְרָה כְּבָר מֻתָּר לֶאֱכֹל בְּצִנְעָא אִם דַּעְתּוֹ לַחְזֹר, וְצָרִיךְ עִיּוּן. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב): (ג) וְאֵינוֹ צָרִיךְ. אַף עַל גַּב דְּדַעְתּוֹ לַחְזֹר. עֲטֶרֶת זְקֵנִים (ד״ה שקבלו): ג (ד) עִדּוּנִין. אֲפִלּוּ חוּץ לַתְּחוּם לֹא יִנְהַג עִדּוּנִין בְּעַצְמוֹ, דְּאִם יָבֹא לָעִיר יִהְיוּ פָּנָיו צְהֻבִּין. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) עַיֵּן שָׁם: ד (ה) טְבִילָה. וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה) חוֹלֵק וְאוֹסֵר בְּלֵיל טְבִילָה עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן טַ״ז (סק״ב) וּבְיַד אַהֲרֹן (הגב״י שיטה לג): ה (ו) הַפּוֹרֵשׁ. הַיְינוּ אִם יֵשׁ בְּיָדוֹ לְהַצִּיל הַצִּבּוּר בֵּין בְּגוּפוֹ בֵּין בְּמָמוֹנוֹ, אֲבָל אִי לֹא, אֵין לְהַעֲמִיד בִּמְקוֹם סַכָּנָה. יָם שֶׁל שְׁלֹמֹה (ב״ק פ״ו סכ״ו). מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ו):

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ד [בשו״ע] בִּשְׁנַת רְעָבוֹן. עַיֵּן לְעֵיל סִימָן ר״מ (סעי׳ יב) דְּהוּא הַדִּין בִּשְׁאָר צָרוֹת שֶׁהֵם כִּרְעָבוֹן. וְעַיֵּן בִּרְכֵי יוֹסֵף (ס״א) בְּשֵׁם שְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט סי׳ רמ אות ה) שֶׁכָּתַב דְּסָמְכִינַן הָאִידְנָא עַל מַה שֶּׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת שֶׁאֵינוֹ רַק מִדַּת חֲסִידוּת וְלֵוִי לֹא נָהַג זֶה, וַאֲפִלּוּ תֵּימָא דְּנָהֲגִינַן אִסּוּר מִסָּתְיָן בִּשְׁנַת רְעָבוֹן כו׳, וְעַיֵּן שָׁם דְּאַבָּא מָארִי ז״ל בִּתְשׁוּבָה גִּמְגֵּם עַל דְּבָרָיו כו׳, וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת בֵּית יְהוּדָה סִימָן מ׳ שֶׁהֱבִיאוֹ לְעֵיל סִימָן ר״מ (סי״ח). אַךְ בְּסֵפֶר בִּרְכֵי יוֹסֵף (ס״ב) כָּתְבוּ בְּשֵׁם אָבִיו הָרַב ז״ל שֶׁכָּתַב בִּתְשׁוּבָה כְּשֶׁהַמְּזוֹנוֹת מְצוּיִים רַק שֶׁהֵם בְּיֹקֶר גָּדוֹל אֵין זֶה רְעָבוֹן וְאֵין צָרִיךְ לִמְנֹעַ מִתַּשְׁמִישׁ, וְהִסְכִּימוּ עִמּוֹ חַכְמֵי יְרוּשָׁלַיִם תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, וּמַשְׁמַע דְּאַף בְּיֹקֶר כִּפְלַיִם לֵית לָן בָּהּ. וְעַיֵּן בְּדִבְרֵי דָוִד לְהַגָּאוֹן בַּעַל טַ״ז פָּרָשַׁת מִקֵּץ (מא נ) שֶׁכָּתַב דְּדַוְקָא תַּשְׁמִישׁ לְתַעֲנוּג בְּעָלְמָא אָסוּר, אֲבָל לְקִיּוּם הַמִּין אוֹ דְּיִצְרוֹ תַּקִּיף עָלָיו וְיֵשׁ חֲשָׁשׁ הַשְׁחָתַת זֶרַע אֵין אִסּוּר, וְדָבָר זֶה בִּכְלָל חֲשׁוּכֵי בָּנִים אֶלָּא דְּמִלְּתָא דִּפְסִיקָא נָקֵט. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וֶהֱבִיאוֹ בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ח), וּמִזֶּה תָּמַהּ עַל מַה שֶּׁכָּתַב הַטַּ״ז (סק״ב) כָּאן דַּאֲפִלּוּ לֹא קַיֵּם פְּרִיָּה וּרְבִיָּה אָסוּר, דְּלֵיתָא וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב, וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר צֵידָה לַדֶּרֶךְ (מאמר ה כלל א פ״ו) עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּבִרְכֵי יוֹסֵף (ס״ד) בְּשֵׁם אָבִיו הָרַב ז״ל דְּמִי שֶׁקַּיֵּם פְּרִיָּה וּרְבִיָּה מֵאִשְׁתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה אַךְ מֵהַשְּׁנִיָּה לֹא זָכָה לְהִבָּנוֹת וְרוֹצָה אִשָּׁה חוּטְרָא לְיָדָהּ וְכוּ׳, אֵינוֹ בִּכְלָל חֲשׁוּכֵי בָּנִים וְאָסוּר, וְעַיֵּן שָׁם. וּקְצָת צָרִיךְ עִיּוּן דְּמִצְוַת עוֹנָה דְּאוֹרַיְיתָא וְאַף עַל גַּב שֶׁאָסְרוּ בִּשְׁנֵי רְעָבוֹן, הַיְינוּ דְּמֵעִקָּרָא סָבְרָה וְקִבְּלָה אַדַּעְתָּא דְּהָכִי דְּבִזְמַן הָאִסּוּר יִהְיֶה פּוֹרֵשׁ מִמֶּנָּה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא דְּעַל כָּל פָּנִים סְפֵקָא הָוֵי אִם קִבְּלָה אַנַּפְשֵׁהּ עַל דַּעַת כֵּן, וּבִפְרָט לְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּשֵׁם שְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה, אֵין לְהַחְמִיר כָּל כָּךְ, לָכֵן נִרְאֶה דְּגַם בְּלֵיל טְבִילָה דְּמַחְמִיר הַמָּגֵן אַבְרָהָם וְהָאֵלִיָּה רַבָּה, הַמּוֹרֶה לְהָקֵל בִּשְׁנֵי רְעָבוֹן אֵין מַזְנִיחִין אוֹתוֹ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בִּשְׁאָר צָרוֹת וּכְדְמַשְׁמַע מִשְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה דִּלְעֵיל. וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת שְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ג׳ סִימָן ל׳ כָּתַב גַּם כֵּן לְהַשִּׂיג עַל הַטַּ״ז מִפֵּרוּשׁ רַשִׁ״י וְגַם הַבִּיא מֵעֵרוּבִין דַּף כ״ח גֻּדְגְּדָנִיּוֹת כו׳, עַיֵּן שָׁם, וְכָתַב כֵּיוָן שֶׁהוּא מִמִּדַּת חֲסִידוּת, אֶפְשָׁר בִּמְקוֹם חֲשָׁשׁ שֶׁאִם לֹא יְשַׁמֵּשׁ יָבוֹא לִדְבַר עֲבֵרָה אוֹ הוּא אוֹ אִשְׁתּוֹ אִם מִשְׁתּוֹקֶקֶת אֵלָיו, אֶפְשָׁר דְּמֻתָּר לְשַׁמֵּשׁ, עַיֵּן שָׁם:

א [בשו״ע] סֵדֶר תַּעֲנִיּוֹת כו׳. וְעַיֵּן בַּהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת סִימָן צ׳ שֶׁיֵּשׁ לִנְהֹג סֵדֶר תַּעֲנִית בַּזְּמַן הַזֶּה, וְעַיֵּן בִּרְכֵי יוֹסֵף (ס״ה) שֶׁהֵבִיא שֶׁכֵּן שָׁמַע מִזִּקְנֵי יְרוּשָׁלַיִם וְזִקְנֵי חֶבְרוֹן שֶׁעָשׂוּ פַּעַם

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(ג) אֲפִלּוּ דַּעְתּוֹ לַחֲזֹר. מִשּׁוּם דְּצָרִיךְ לְהִשְׁתַּתֵּף עִם הַצִּבּוּר בְּצָרָתָם, וְעַל כֵּן אֲפִלּוּ בְּצִנְעָא אָסוּר לֶאֱכֹל. וּכְשֶׁמִּתְעַנִּים עַל צָרָה שֶׁעָבְרָה כְּבָר, אֶפְשָׁר דְּמֻתָּר לֶאֱכֹל בְּצִנְעָא אִם דַּעְתּוֹ לַחֲזֹר [מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב)], וְהָאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב) מְצַדֵּד לְהַחְמִיר אַף בָּזֶה, עַיֵּן שָׁם: (ד) מֻתָּר לֶאֱכֹל וְכוּ׳. דַּוְקָא בְּשֶׁדַּעְתּוֹ לַחֲזֹר, (ה) אֲבָל אִם אֵין דַּעְתּוֹ לַחֲזֹר אָסוּר, כֵּיוָן שֶׁכְּבָר בָּא לְתוֹכָהּ חָל עָלָיו חוֹבַת הַמָּקוֹם. וְאִם לֹא בָּא לְתוֹכָהּ וְהוּא עֲדַיִן חוּץ לִתְחוּם הָעִיר, מֻתָּר אֲפִלּוּ אֵין דַּעְתּוֹ לַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ הָרִאשׁוֹן, (ו) וְיֵשׁ מְקִלִּין בְּחָזַר וְיָצָא חוּץ לַתְּחוּם אַף כְּשֶׁכְּבָר בָּא לְתוֹכָהּ: (ה) צָרִיךְ לְקַבֵּל וְכוּ׳ וְצָרִיךְ לְהַשְׁלִימוֹ. עַיֵּן בְּטַ״ז (סק״א) שֶׁדַּעְתּוֹ דַּאֲפִלּוּ לֹא קִבֵּל עָלָיו בְּפֵרוּשׁ, כֵּיוָן שֶׁהָיָה שָׁם בִּשְׁעַת קַבָּלַת הַצִּבּוּר, מִמֵּילָא חָל עָלָיו הַתַּעֲנִית אַף שֶׁדַּעְתּוֹ לַחֲזֹר, וְאָסוּר לֶאֱכֹל אֲפִלּוּ חוּץ לִתְחוּם הָעִיר, וְכֵן מְצַדֵּד בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ג): ג (ו) אֹכַל הַרְבֵּה. אֶלָּא צָרִיךְ לְהַפְסִיק (ז) בְּאוֹתָהּ סְעוּדָה מִיָּד כְּשֶׁנִּזְכַּר, וַאֲפִלּוּ לֹא קִבֵּל הַתַּעֲנִית עָלָיו [מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג)]: (ז) אָסוּר לִנְהֹג עִדּוּנִין בְּעַצְמוֹ. הַיְנוּ אֲפִלּוּ בְּמַה שֶּׁמְּקִלִּינַן לֶאֱכֹל חוּץ לַתְּחוּם, מִכָּל מָקוֹם אַל יִתְעַדֵּן בַּאֲכִילָתוֹ, דְּאִם יָבֹא לָעִיר יִהְיֶה פָּנָיו צְהֻבִּין [מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד)]. וְיֵשׁ אַחֲרוֹנִים שֶׁפֵּרְשׁוּ כִּפְשָׁטֵיהּ שֶׁלֹּא יִנְהַג עִדּוּנִין בִּשְׁאָר דְּבָרִים, וְכַנַּ״ל בְּסִימָן תקס״ח סָעִיף י״ב: ד (ח) לְהַרְעִיב וְכוּ׳. דְּהַיְנוּ שֶׁיֹּאכַל בְּצִמְצוּם: (ט) וְאָסוּר לְשַׁמֵּשׁ וְכוּ׳. דְּצָרִיךְ הָאָדָם לִנְהֹג צַעַר בְּעַצְמוֹ: (י) מִטָּתוֹ. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ר״מ סָעִיף י״ב וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה שָׁם (ס״ק מר־מח): (יא) חוּץ מִלֵּיל טְבִילָה. הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ה) אוֹסֵר אַף בְּלֵיל טְבִילָה, אָכֵן בִּנְהַר שָׁלוֹם (סק״ד) וּבִגְדֵי יֶשַׁע (ד״ה ט״ז סק״ב) הִסְכִּימוּ שֶׁנּוּכַל לִסְמֹךְ לְהָקֵל כְּדַעַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, וּבִפְרָט אִם אֵינוֹ שְׁנַת רְעָבוֹן אֶלָּא (ח) שְׁאָר צָרוֹת בְּוַדַּאי יֵשׁ לִסְמֹךְ לְהָקֵל בְּלֵיל טְבִילָה, וְעַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה: (יב) מֻתָּר. עַד שֶׁתִּתְעַבֵּר [בֵּית יוֹסֵף]. (ט) וְאִם יֵשׁ לוֹ בָּנִים מְחַלְלֵי שַׁבָּת וְכַוָּנָתוֹ רַק כְּדֵי שֶׁיּוֹלִיד בָּנִים כְּשֵׁרִים, מִסְתַּבְּרָא דְּדִינוֹ כַּחֲשׁוּכֵי בָנִים: ה (יג) הַפּוֹרֵשׁ מִן הַצִּבּוּר. דַּוְקָא (י) בְּדָבָר שֶׁיּוּכַל בְּאוּלַי לְהוֹעִיל הֵן בִּתְפִלָּה הֵן בְּתַעֲנִית הֵן בְּמָמוֹן:

א (א) שֶׁמִּתְעַנִּין בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. בָּא (א) לְאַפּוּקֵי שְׁאָר מְקוֹמוֹת וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ט׳:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ה) הִנֵּה הַבַּ״ח (ס״ב) כָּתַב דְּאַף אִם אֵין דַּעְתּוֹ לַחֲזֹר מֻתָּר, וְהֵבִיא רְאָיָה מֵהָרַ״ן (פסחים יז: ד״ה ורבה) שֶׁכָּתַב עַל עוּבְדָּא דְּרָמִי בַּר תַּמְרָא דְּאָמַר חוּץ לַתְּחוּם אֲכַלְתִּינְהוּ, דְּבָזֶה אֲפִלּוּ אֵין דַּעְתּוֹ לַחֲזֹר שָׁרִי, וְהֶעְתִּיקוֹ הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ד). וְצָרִיךְ עִיּוּן גָּדוֹל עַל דִּבְרֵיהֶם, דִּלְפִי מַה שֶּׁפָּסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בְּסִימָן תצ״ו סָעִיף ג׳ דְּמִכֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לְיִשּׁוּב דְּהַיְינוּ תּוֹךְ הַתְּחוּם תֵּכֶף נִקְבַּע לִהְיוֹת כְּמוֹתָן כֵּיוָן שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ לַחֲזֹר, וְאָסוּר אַחַר כָּךְ אֲפִלּוּ חוּץ לַתְּחוּם, וְרַק כְּשֶׁלֹּא הִגִּיעַ עֲדַיִן לִתְחוּם הָעִיר אָז אֵין חָל עָלָיו עֲדַיִן הַחִיּוּב, וְכֵן מוּכָח בְּמָגֵן אַבְרָהָם סִימָן תס״ח סָעִיף קָטָן ח׳ דְּמִבֹּאר לְהָא דְּהָרַ״ן דְּמַיְירֵי כְּשֶׁלֹּא הִגִּיעַ עֲדַיִן לִתְחוּם הָעִיר עַיֵּן שָׁם, וְכֵן מַשְׁמַע בְּבֵאוּר הַגְּרָ״א (סי׳ תסח ס״ד ד״ה והוא) דְּעוּבְדָּא דְּרָמִי בַּר תַּמְרָא הָיָה כְּשֶׁלֹּא הִגִּיעַ עֲדַיִן לִתְחוּם הָעִיר [אָכֵן צָרִיךְ עִיּוּן בְּעוּבְדָּא דְּרָמִי בַּר תַּמְרָא דְּמַשְׁמַע דִּכְבָר הָיָה בְּתוֹךְ הָעִיר, דְּאֵין סְבָרָא לוֹמַר דְּאַנְשֵׁי הָעִיר יוֹצִיאוּ לְכָחְלֵיהֶם חוּץ לַתְּחוּם]. וְאֶפְשָׁר דִּבְתַעֲנִית דְּקַיְימָא לָן בְּעָלְמָא דְּבָעִינַן קַבָּלָה, וּגְזֵרַת הַצִּבּוּר הוּא כְּעֵין קַבָּלָה, וְהָכָא כֵּיוָן שֶׁלֹּא בָּא עֲדַיִן בָּעִיר בִּשְׁעַת קַבָּלָתָם אֵין חָל עָלָיו הַתַּעֲנִית מִן הַדִּין וְרַק מִפְּנֵי הַמַּחֲלֹקֶת, וְלָכֵן מֻתָּר כְּשֶׁיָּצָא חוּץ לַתְּחוּם: (ו) בַּ״ח וְאֵלִיָּה רַבָּה הַנַּ״ל: ג (ז) פְּרִי מְגָדִים (א״א סק״ג): ד (ח) דִּשְׁאָר צָרוֹת לֹא נִזְכַּר בַּגְּמָרָא, רַק מְקוֹרוֹ מִירוּשַׁלְמִי (תענית פ״א ה״ו ז:) וְשָׁם לֹא נִזְכַּר בִּלְשׁוֹן אִסּוּר, וְאֶפְשָׁר דְּהוּא רַק מִדַּת חֲסִידוּת בְּעָלְמָא [שְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט סי׳ רמ אות ה)]. וְעַיֵּן שָׁם שֶׁמְּצַדֵּד עוֹד דְּדַוְקָא בְּצָרוֹת שֶׁהֵם דּוּמְיָא דִּרְעָבוֹן כְּגוֹן שִׁדָּפוֹן וְיֵרָקוֹן וְכַדּוֹמֶה, אֲבָל לֹא בִּשְׁאָר צָרוֹת: (ט) עַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ח) בְּשֵׁם דִּבְרֵי דָוִד (בראשית מא נ) שֶׁהֵקֵל בְּיוֹתֵר מִזֶּה, דְּכָל שֶׁאֵינוֹ לְתַעֲנוּג שָׁרִי: ה (י) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ו) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים. וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹעִילָם כְּלָל, אַל יַעֲמֹד בִּמְקוֹם סַכָּנָה [מָגֵן אַבְרָהָם בְּשֵׁם רַשַּׁ״ל (יש״ש ב״ק פ״ו סי׳ כו)]:

א (א) הַגְּרָ״א:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah